

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ประเภทศึกษาสำรวจ (Survey Study) เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการของวิทยากรท้องถิ่น เกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในจังหวัดนครราชสีมา โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัยและสำรวจข้อมูลพื้นฐาน
2. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. เก็บรวบรวมข้อมูล
5. วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัยและสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ วิทยากรท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอน แนวนโยบายทางการศึกษาที่ส่งเสริมให้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยในการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็แผนการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นต้น

1.2 ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ วิทยากรท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอน รวมไปถึงการใช้ทรัพยากรต่างๆ ในชุมชนมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน

1.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยข้างต้น มาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อกำหนดกรอบทฤษฎีในการวิจัยต่อไป

1.4 สำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพการใช้วิทยากรท้องถิ่น ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในจังหวัดนครราชสีมา โดยผู้วิจัยได้ประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยตนเอง ได้แก่ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน

ตลอดจนถึงวิทยากรท้องถิ่นที่สอนนักเรียนในโรงเรียน ข้อมูลที่ได้ได้นำมาศึกษาเพื่อกำหนดกรอบทฤษฎีในการวิจัยและการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ วิทยากรท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในจังหวัดนครราชสีมา

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ วิทยากรท้องถิ่นที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาโดยการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. สืบหาข้อมูลโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ที่มีการใช้วิทยากรท้องถิ่นในการเรียนการสอนทุกโรงเรียน จำนวน 1,364 โรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากหน่วยศึกษานิเทศก์ และฝ่ายแผนงาน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เพื่อขอรายชื่อ ที่อยู่และคุณสมบัติของวิทยากร จากบัญชีรายละเอียดของวิทยากรบุคคลภายนอก และบัญชีบหน้าวิทยากรบุคคลภายนอก ซึ่งในขั้นตอนนี้จะได้ข้อมูลวิทยากร ได้แก่ ชื่อ ที่อยู่ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ โรงเรียนที่ถ่ายทอดความรู้ วัน เดือน ปี เวลา ที่วิทยากรถ่ายทอดความรู้ ระดับชั้นที่ถ่ายทอดความรู้ จำนวนชั่วโมงที่ถ่ายทอดความรู้ต่อภาคเรียน วิชาที่วิทยากรถ่ายทอดความรู้ และความรู้ ความสามารถที่วิทยากรท้องถิ่นถ่ายทอดความรู้

2. เลือกกลุ่มตัวอย่างจากผลการสืบหาข้อมูลในข้อ 1 โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่วิทยากรท้องถิ่นได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และประถมศึกษาปีที่ 6 เฉพาะในปีการศึกษา 2544 เท่านั้น มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 942 คน

3. จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้ในข้อ 2 สำหรับโรงเรียนที่มีการใช้วิทยากรท้องถิ่นมากกว่า 1 คน ก็ทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยสุ่มตัวอย่างมาโรงเรียนละ 1 คน และวิทยากรที่เลือกมานั้น จะต้องมีจำนวนชั่วโมงที่สอนต่อภาคเรียนไม่ต่ำกว่า 8 ชั่วโมงต่อภาคเรียน ซึ่งทำให้เหลือกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 584 คน

4. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 3 มาวิเคราะห์ลักษณะของการใช้วิทยากรท้องถิ่นในการเรียนการสอน โดยเลือกวิทยากรท้องถิ่น ที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในหมวดชีวิต ความเป็นอยู่ และวิทยาการ (เครื่องมือเครื่องใช้ วิศวกรรมศาสตร์ หัตถกรรม การสาธารณสุข วิทยาการ อาชีพ และการทำมาหากิน) และสอนอยู่ในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และประถมศึกษาปีที่ 6 จากนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวิทยากร ทั้งจากการสอบถามและจากเอกสารของหน่วยงานเทศบาลระดับจังหวัด ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับวิทยากรบุคคลภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ได้วิทยากรที่มีผลงานดีเด่น ได้รับการยอมรับทั้งในระดับ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด จากนั้นทำการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามต้องการ โดยได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 40 คน

5. จากจำนวนวิทยากรท้องถิ่น 40 คนที่ได้ในข้อ 4 ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ส่วนการสังเกตนั้น ผู้วิจัยได้เลือกวิทยากรจาก 40 คน โดยเลือกวิทยากรที่มีผลงานดีเด่น ได้รับการยอมรับ โดยได้รับการคัดเลือกจาก สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ให้ไปแสดงผลงานทางวิชาการ ที่ สถานฝึกอบรมทางวิชาการ บ้านอ่างหิน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 17-23 กันยายน พ.ศ. 2544 และโรงเรียนที่วิทยากรไปถ่ายทอดความรู้ ได้รับรางวัล การจัดการเรียนการสอนวิชา กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพดีเด่น ในระดับอำเภอ ประจำปีการศึกษา 2544 ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสังเกตจำนวน 15 คน

6. ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และสังเกตตามลำดับ

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 40 คน

ที่	ชื่อ - สกุล	วุฒิการศึกษา	อาชีพ	ที่อยู่	ความรู้ที่ถ่ายทอด ในโรงเรียน
1	นายคำ ชิดนอก	ประถมศึกษา	ทำนา	50 หมู่ 8 บ.ป่าตะแบง ต.ดอนยาวใหญ่ อ.โนนแดง จ.นครราชสีมา	การจักสานไม้ไผ่
2	นางทองหล่อ อุดทน	มัธยมศึกษา ตอนต้น	ทำนา	หมู่ 2 บ.โนนเมือง ต.ดอนยาวใหญ่ อ.โนนแดง จ.นครราชสีมา	
3	นายแสง กล้าหาญ	มัธยมศึกษา ตอนต้น	ทำนา	144 หมู่ 6 บ.ดอนยาวน้อย ต.วังหิน อ.โนนแดง จ.นครราชสีมา	
4	นายเม่า นาดี้	ประถมศึกษา	ทำนา	101 หมู่ 2 บ.โนนโขงโคง ต.ดงใหญ่ อ.พิมาย จ.นครราชสีมา	
5	นางสีนวน ไตรเวียง	ประถมศึกษา	ทำนา	435 หมู่ 10 บ.บุตะโก ต.วังน้ำเขียว อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อ - สกุล	วุฒิการศึกษา	อาชีพ	ที่อยู่	ความรู้ที่ถ่ายทอด ในโรงเรียน
6	นางชาลี ชำนินอก	มัธยมศึกษา ตอนต้น	ช่างเสริม สวย	92 หมู่ 2 บ.แดงน้อย ต.เมืองพะไล กิ่ง อ.บัวลาย จ.นครราชสีมา	การทอผ้า
7	นางสำเนียง สีปากดี	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	ทำนา	26 หมู่ 1 บ.ปะใหญ่ ต.อุดมทรัพย์ อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา	
8	นางอ้อย กิ่งขอนแก่น	ประถมศึกษา	ทำนา	31/3 หมู่ 4 บ.หัวหนอง ต.หนองพลวง อ.ประทาย จ.นครราชสีมา	
9	นางอัมพร ใจคุณ	ประถมศึกษา	ค้าขาย	192 หมู่ 6 บ.โนนสาวเอ้ ต.วังหมี อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา	การทำขนมไทย
10	นางละม่อม เวสจรัส	มัธยมศึกษา ตอนต้น	ค้าขาย	42 หมู่ 3 บ.สระครก ต.หนองบัวสะอาด อ.บัวใหญ่ จ.นครราชสีมา	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อ - สกุล	วุฒิการศึกษา	อาชีพ	ที่อยู่	ความรู้ที่ถ่ายทอด ในโรงเรียน
11	นางยวน ไก่กระโทก	ประถมศึกษา	ค้าขาย	หมู่ 5 บ.ปรางค์พะโค ต.กระโทก อ.โชคชัย จ.นครราชสีมา	การทำขนมไทย
12	นางสงบ วรสีหะ	ประถมศึกษา	ทำนา	172 หมู่ 1 บ.หินโคน ต.หินโคน อ.จักราช จ.นครราชสีมา	
13	นายอานนท์ งามสันเทียะ	มัธยมศึกษา ตอนต้น	ทำนา	61 หมู่ 2 บ.ดอนตานาด ต.หนองสรวง อ.ขามทะเลสอ จ.นครราชสีมา	การเลี้ยงไก่ พื้นเมือง
14	นางมะลิ พายจะโปะ	ประถมศึกษา	ค้าขาย	43 หมู่ 3 บ.วังหมี ต.เมืองปัก อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา	
15	นางประนอม ดุนขุนทด	ประถมศึกษา	เลี้ยงสัตว์	1 หมู่ 2 บ.พระหัวบึง ต.ด่านนอก อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ร.ร.	ชื่อ - สกุล	วุฒิการศึกษา	อาชีพ	ที่อยู่	ความรู้ที่ถ่ายทอด ในโรงเรียน
16	นายสมศักดิ์ เสานอก	ประถมศึกษา	ทำนา	หมู่ 3 บ.ละโว้ ต.ประจักษ์ อ.ชุมพวง จ.นครราชสีมา	การเลี้ยงปลา น้ำจืด
17	นายสุรัตน์ ว่าความดี	ประถมศึกษา	ทำนา	หมู่ 8 บ.หันดอนคู่ ต.โนนทองกลาง อ.บัวใหญ่ จ.นครราชสีมา	
18	นางวรรณนา สิทธิจันทร์เสน	อนุปริญญา	ช่าง ประดิษฐ์ ดอกไม้	37 หมู่ 2 บ.โคกหนองแวง ต.โนนตาเถร อ.โนนแดง จ.นครราชสีมา	การเลี้ยงไหม
19	นางเพียว ปิ่นสันเทียะ	ประถมศึกษา	ทำไร่	71 หมู่ 7 บ.พันดุงพัฒนา ต.พันดุง อ.ขามทะเลสอ จ.นครราชสีมา	
20	นายเชิด บ่อพิมาย	ประถมศึกษา	ทำนา	หมู่ 8 บ.บ้านบุ ต.หนองพลวง อ.จักราช จ.นครราชสีมา	การทำเกษตร ทฤษฎีใหม่

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อ - สกุล	วุฒิการศึกษา	อาชีพ	ที่อยู่	ความรู้ที่ถ่ายทอด ในโรงเรียน
21	นายโกศล เรืองเรือ	ปริญญาตรี	ทำนา	35 หมู่ 4 บ.หนองนาโคก ต.โนนทองกลาง อ.บัวใหญ่ จ.นครราชสีมา	การทำไร่นา สวนผสม
22	นายวินิจ มิตรสูงเนิน	ประถมศึกษา	ทำนา	หมู่ 4 บ.มะขามเฒ่า ต.บ้านใหม่ อ.เมือง จ.นครราชสีมา	
23	นายปรานีต ชามกระโทก	ประถมศึกษา	ทำนา	หมู่ 5 บ.จอมทอง ต.จรเข้มิน อ.ครบุรี จ.นครราชสีมา	การปลูกพืช สมุนไพร
24	นางสุภาวดี ชัยพินิจนรชาติ	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	ทำไร่	17 หมู่ 12 บ.สันกำแพง ต.วังหมี อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา	
25	นายกิตติศักดิ์ กองเกิด	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	ทำนา	10 หมู่ 1 บ.โคกกลาง ต.โคกกลาง อ.ประทาย จ.นครราชสีมา	การปลูกพืชผัก สวนครัว

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อ - สกุล	วุฒิ การศึกษา	อาชีพ	ที่อยู่	ความรู้ที่ถ่ายทอด ในโรงเรียน
26	นางละม่อม ทองดี	ประถมศึกษา	รับจ้าง ดูแล โทรศัพท์	30 หมู่ 2 บ.หนองแต้ ต.ห้วยแคน อ.ห้วยแถลง	การปลูกพืชผัก สวนครัว
27	นางประเทือง ดวงกลาง	ประถมศึกษา	ทำนา	88 หมู่ 4 บ.หนูก ต.ขามสะแกแสง อ.ขามสะแกแสง จ.นครราชสีมา	
28	นายไทยพอย เวียงระโทก	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	ทำนา	8 หมู่ 19 ต.โคกกระชาย อ.ครบุรี จ.นครราชสีมา	การขยายพันธุ์พืช
29	นางบัวลี พลยางนอก	ประถมศึกษา	ทำนา	103 หมู่ 4 บ.หนองขามเตี้ย ต.ห้วยยาง อ.บัวใหญ่ จ.นครราชสีมา	การถนอมอาหาร
30	นางสุนีย์ เผื่อนอก	มัธยมศึกษา ตอนต้น	ค้าขาย	87/1 หมู่ 3 บ.เขว้า ต.กระทุมราย อ.ประทาย จ.นครราชสีมา	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อ - สกุล	วุฒิ การศึกษา	อาชีพ	ที่อยู่	ความรู้ที่ถ่ายทอด ในโรงเรียน
31	นายสมวย ชายขุนทด	ประถมศึกษา	ทำนา	1 หมู่ 3 บ.กุดสระแก้ว ต.วังยายทอง กิ่ง อ.เทพารักษ์ จ.นครราชสีมา	การแกะสลักไม้
32	นายบุญเลิศ สุขสร้อย	ประถมศึกษา	ทำนา	74 หมู่ 4 บ.ขามเตี้ย ต.ห้วยยาง อ.บัวใหญ่ จ.นครราชสีมา	
33	นางสมเพศ ภูลับ	ประถมศึกษา	ทำนา	149 หมู่ 1 ต.ห้วยยาง อ.บัวใหญ่ จ.นครราชสีมา	การทอเสื่อกก
34	นางวงเดือน ดีมะการ	ประถมศึกษา	ช่างตัด เย็บ เสื้อผ้า	77 หมู่ 5 บ.เดื่อ ต.ชุมพวง อ.ชุมพวง จ.นครราชสีมา	
35	นางสาวสมจิตร ตุนาค	มัธยมศึกษา ตอนต้น	ทำนา	26 หมู่ 5 บ.พระพุทธ ต.พระพุทธ อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.นครราชสีมา	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อ - สกุล	วุฒิ การศึกษา	อาชีพ	ที่อยู่	ความรู้ที่ถ่ายทอด ในโรงเรียน
36	นางจำเนียร สรรพสาร	ประถมศึกษา	ตัดเย็บ เสื้อผ้า	52 หมู่ 3 บ.สวนหอม ต.ห้วยแถลง อ.ห้วยแถลง จ.นครราชสีมา	การทอเสื่อกก
37	นางไพ ทำนานอก	มัธยมศึกษา ตอนต้น	ทำนา	หมู่ 1 บ.ลำโรง ต.หนองค่าย อ.ประทาย จ.นครราชสีมา	การทำไหมมัดหมี่
38	นายแสง เทพเกาะ	ประถมศึกษา	ทำนา	67 หมู่ 2 บ.ดอนเข้ว่า ต.ชีวาน อ.พิมาย จ.นครราชสีมา	การทำอิฐแดง
39	นายแก้ว นามกระโทก	ประถมศึกษา	ทำนา	75 หมู่ 1 บ.โคกกระชาย ต.โคกกระชาย อ.ครบุรี จ.นครราชสีมา	การเพาะเห็ด
40	นายสังวาลย์ มีมานะ	ประถมศึกษา	ทำไร่	7 หมู่ 10 บ.โคกสำราญ ต.ตะขบ อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา	

ตารางที่ 2 แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสังเกต จำนวน 15 คน

ที่	ชื่อ - สกุล	วุฒิการศึกษา	อาชีพ	โรงเรียนที่วิทยากรถ่ายทอดความรู้	ความรู้ที่ถ่ายทอดในโรงเรียน
1	นายคำ ชิดนอก	ประถมศึกษา	ทำนา	โรงเรียนบ้านป่า ตะแบง ต.ดอนยาวใหญ่ อ.โนนแดง จ.นครราชสีมา	การจักสานไม้ไผ่
2	นางสีนวน ไตรเวียง	ประถมศึกษา	ทำนา	โรงเรียนบ้าน บุตะโก ต.วังน้ำเขียว อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา	การจักสานไม้ไผ่
3	นางอ้อย กังขอนแก่น	ประถมศึกษา	ทำนา	โรงเรียนบ้าน หัวหนอง ต.หนองพลวง อ.ประทาย จ.นครราชสีมา	การทอผ้า
4	นางละม่อม เวสจำรัส	มัธยมศึกษา ตอนต้น	ค้าขาย	โรงเรียนบ้าน สระครก ต.หนองบัวสะอาด อ.บัวใหญ่ จ.นครราชสีมา	การทำขนมไทย
5	นางมะลิ พายจะโปะ	ประถมศึกษา	ค้าขาย	โรงเรียนบ้านวังหมี่ ต.เมืองปัก อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา	การเลี้ยงไก่ พื้นเมือง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ที่	ชื่อ - สกุล	วุฒิ การศึกษา	อาชีพ	โรงเรียนที่วิทยากร ถ่ายทอดความรู้	ความรู้ที่ถ่ายทอด ในโรงเรียน
6	นางพเยาว์ ปิ่นสันเทียะ	ประถมศึกษา	ทำไร่	โรงเรียนบ้านพัน ดุง ต.พันดุง อ.ขามทะเลสอ จ.นครราชสีมา	การเลี้ยงไหม
7	นายเชิด ป่อพิมาย	ประถมศึกษา	ทำนา	โรงเรียนชุมชน บ้านบุ ต.หนองพลวง อ.จักราช จ.นครราชสีมา	การทำเกษตร ทฤษฎีใหม่
8	นายโกศล เรืองเรือ	ปริญญาตรี	ทำนา	โรงเรียนบ้าน หนองนาโคก ต.โนนทองกลาง อ.บัวใหญ่ จ.นครราชสีมา	การทำไร่นา สวนผสม
9	นายปราณีต ชามกระโทก	ประถมศึกษา	ทำนา	โรงเรียนจอมทอง ต.จรเข้หิน อ.ครบุรี จ.นครราชสีมา	การปลูกพืช สมุนไพร
10	นางสุภาวดี ชัยพินิจนราชาติ	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	ทำไร่	โรงเรียนบ้าน สันกำแพง ต.วังหมี อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา	การปลูกพืช สมุนไพร

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ที่	ชื่อ - สกุล	วุฒิ การศึกษา	อาชีพ	โรงเรียนที่วิทยากร ถ่ายทอดความรู้	ความรู้ที่ถ่ายทอด ในโรงเรียน
11	นางบัวลี พलयานอก	ประถมศึกษา	ทำนา	โรงเรียนบ้าน หนองขามเตี้ย ต.ห้วยยาง อ.บัวใหญ่ จ.นครราชสีมา	การถนอมอาหาร
12	นางสุนีย์ เมื่อนอก	มัธยมศึกษา ตอนต้น	ค้าขาย	87/1 หมู่ 3 บ.เขว้า ต.กระทุมราษฎร์ อ.ประทาย จ.นครราชสีมา	การถนอมอาหาร
13	นางสมเพศ ภูลับ	ประถมศึกษา	ทำนา	โรงเรียนบ้านห้วย ยาง ต.ห้วยยาง อ.บัวใหญ่ จ.นครราชสีมา	การทอเสื่อกก
14	นางจำเนียร สรรพสาร	ประถมศึกษา	ตัดเย็บ เสื้อผ้า	โรงเรียนบ้าน สวนหอม ต.ห้วยแถลง อ.ห้วยแถลง จ.นครราชสีมา	การทอเสื่อกก
15	นายแสง เทพเกาะ	ประถมศึกษา	ทำนา	โรงเรียนบ้าน ดอนเขว้า ต.ชีวาน อ.พิมาย จ.นครราชสีมา	การทำอิฐแดง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต

1. แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นคำถามแบบกำหนดคำตอบให้เลือกและแบบเติมคำ เกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และความต้องการของวิทยากรท้องถิ่น เกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ใช้คำถามแบบกำหนดคำตอบให้เลือกและแบบเติมคำ โดยจะศึกษาข้อมูลของวิทยากร เกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพ วุฒิการศึกษา อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้เฉลี่ยต่อปี ความรู้ความเชี่ยวชาญที่วิทยากรมีคุณสมบัติ ความรู้ความเชี่ยวชาญที่ถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียน จำนวนคาบที่สอน และสถานที่ที่วิทยากรปฏิบัติการสอน

ตอนที่ 2 สภาพการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับวิทยากรท้องถิ่น ใช้คำถามแบบกำหนดคำตอบให้เลือก โดยศึกษาด้าน

1. การประสานงาน
2. การเชิญวิทยากร
3. การปฏิบัติงานในชั้นตอนกระบวนการเรียนการสอน

ตอนที่ 3 ปัญหาของวิทยากรท้องถิ่น เกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ในโรงเรียนประถมศึกษา ใช้คำถามแบบกำหนดคำตอบให้เลือก และแบบเติมคำ ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การใช้เวลาในการสอน ประกอบด้วย ความเหมาะสมของเวลาที่สอน ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับเวลาในการสอน การใช้เวลาในการสอนตรงกับความต้องการ และผลกระทบที่มีต่อ ภารกิจในชีวิตประจำวันของวิทยากรท้องถิ่น

2. การสอน ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จุดประสงค์การเรียนการสอน สมรรถภาพพื้นฐานของผู้เรียน การประเมินผลการเรียน และเกี่ยวกับความมั่นใจในความรู้ความเชี่ยวชาญของวิทยากรท้องถิ่น

3. การใช้สื่อ วัสดุและอุปกรณ์การสอน ประกอบด้วย การเลือกสื่อ วัสดุและอุปกรณ์การสอน การเตรียมการใช้สื่อ วัสดุและอุปกรณ์การสอน การใช้สื่อ วัสดุและอุปกรณ์การสอน และการประเมินผลการใช้สื่อ วัสดุและอุปกรณ์การสอน

4. การสนับสนุนจากทางโรงเรียน ประกอบด้วย การสนับสนุนจากบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การสนับสนุนด้านสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ การต้อนรับ การเตรียมความพร้อมผู้เรียน เกี่ยวกับค่าตอบแทน และปัญหาอื่นๆ ที่วิทยากรเห็นว่าเกิดจากการขาดการสนับสนุนจากทางโรงเรียน

ตอนที่ 4 ความต้องการของวิทยากรท้องถิ่น เกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ในโรงเรียนประถมศึกษา ใช้คำถามแบบเติมคำ ในด้าน

1. การจัดเวลาในการสอน
2. การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์
3. การช่วยเหลือในขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอน
4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. ความต้องการอื่นๆ ที่วิทยากรคาดหวังให้เกิดขึ้นในโรงเรียน เกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอน

วิธีในการสร้างแบบสัมภาษณ์

1. ศึกษาเอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดประเด็นในการสร้างสัมภาษณ์ โดยพิจารณาถึงเนื้อหาสาระ ภาษาที่ใช้ จำนวนข้อ ความยาวของข้อความแต่ละข้อ ตลอดจนการเรียงลำดับข้อความ
2. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบแก้ไข ให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้ที่เชี่ยวชาญทางการวิจัย 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อการสอน 2 คน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา สำนวนภาษา ลักษณะข้อคำถาม และเสนอแนะเพิ่มเติม จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะโดยการปรับเปลี่ยนรูปแบบของคำถามให้กระชับ เพิ่มเติมเนื้อหาในข้อคำถาม และตัดข้อคำถามที่ไม่จำเป็นออก

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับวิทยากรท้องถิ่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ที่ทางโรงเรียนได้เชิญมาสอน ในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 5 คน เพื่อหาข้อบกพร่องเกี่ยวกับถ้อยคำ และสำนวนภาษาในการสื่อความหมาย แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างมากยิ่งขึ้น นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาเพื่อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

เนื่องจากวิทยากรท้องถิ่นส่วนใหญ่พูดภาษาไทยถิ่น ได้แก่ ภาษาอีสาน และภาษาไทยโคราช ในระหว่างการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนสำนวนภาษาของคำถามในแบบสัมภาษณ์ ให้เป็นสำนวนภาษาอีสาน และภาษาไทยโคราช เพื่อให้การสื่อความหมายระหว่างผู้วิจัยกับวิทยากรท้องถิ่น ตรงกันมากที่สุด

2. แบบสังเกต

เป็นการสังเกตการณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Observation) ซึ่งได้กำหนดขอบเขตเฉพาะประเด็นที่จะศึกษาไว้ล่วงหน้า โดยจะสังเกตใน 5 ประเด็น ได้แก่

ตอนที่ 1 สภาพแวดล้อมทั่วไปของสถานที่เรียน ได้แก่

- ความสะอาดและถูกสุขลักษณะ
- การถ่ายเทของอากาศ
- แสงสว่าง
- ความสงบ เหมาะสมกับการเรียนการสอน
- ความเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมที่ปฏิบัติ

ตอนที่ 2 สภาพการสอนของวิทยากรท้องถิ่น ได้แก่

- ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน
- ทักษะการตั้งคำถาม
- ทักษะการสร้างความสนใจ
- ทักษะการสรุปบทเรียน
- ทักษะการเสริมกำลังใจ

ตอนที่ 3 สภาพการใช้สื่อของวิทยากรท้องถิ่น ได้แก่

- การเลือกสื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการสอน
- การเตรียมความพร้อมในการใช้สื่อการสอน
- การควบคุมการใช้สื่อให้มีประสิทธิภาพ
- การใช้สื่อให้สอดคล้องกับบทเรียน

ตอนที่ 4 พฤติกรรมทั่วไปของผู้เรียน ได้แก่

- ความสนใจในกิจกรรมการเรียนการสอน
- ความกล้าแสดงออก
- การซักถามปัญหาหรือข้อสงสัย
- การปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย

ตอนที่ 5 บุคลิกภาพของวิทยากรท้องถิ่นในขณะที่สอน ได้แก่

- การใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน
- การพูดเสียงดังฟังชัด
- การซักถามนักเรียน
- การยิ้มแย้มแจ่มใส
- การเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างทั่วถึง
- การเสริมแรงแก่ผู้เรียน
- การแต่งกาย
- การมีอารมณ์ขัน

วิธีในการสร้างแบบสังเกต

1. ผู้วิจัยกำหนดประเด็นสร้างแบบสังเกต 5 ประเด็น กล่าวคือ สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของสถานที่เรียน สภาพการสอนของวิทยากรท้องถิ่น สภาพการใช้สื่อของวิทยากรท้องถิ่น พฤติกรรมทั่วไปของผู้เรียน และบุคลิกภาพของวิทยากรท้องถิ่น
2. นำแบบสังเกตที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจแก้ไข ให้คำแนะนำ เพื่อปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. นำแบบสังเกตที่ได้ปรับปรุงแล้ว ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็น ผู้เชี่ยวชาญทางการวิจัย 1 คน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อการสอน 2 คน เพื่อหาข้อบกพร่องเกี่ยวกับถ้อยคำ ประเด็นในการสังเกต แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้น นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาเพื่อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. ผู้วิจัยนำแบบสังเกตที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองสังเกตวิทยากรท้องถิ่น ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน เพื่อหาข้อบกพร่องและปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับหัวข้อพฤติกรรมหรือรายการที่สังเกต นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาเพื่อเสนอแนะ และนำไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. นำแบบสังเกตที่ทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเสร็จสมบูรณ์แล้ว ได้เริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. สืบรวจจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ทางโรงเรียนได้เชิญมาเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ตลอดจนแจ้งวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ทราบ โดยขอความร่วมมือผ่านทาง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และโรงเรียนที่วิทยากรท้องถิ่นสอนอยู่ในปัจจุบัน

2. ผู้วิจัยส่งจดหมายทางไปรษณีย์ เพื่อติดต่อเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างล่วงหน้า 2 สัปดาห์ พร้อมส่งหนังสือราชการเพื่อขอความร่วมมือผ่านทางสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดล่วงหน้า

3. ผู้วิจัยเดินทางไปพบกลุ่มตัวอย่างตามที่นัดหมาย ทำการสัมภาษณ์ และบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง พร้อมนัดวัน เวลา สำหรับการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตในครั้งต่อไป

ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้เริ่มต้นการสัมภาษณ์ตามลำดับดังนี้

3.1 แนะนำตนเอง (ผู้สัมภาษณ์)

3.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์ ให้กลุ่มตัวอย่างฟังอย่างชัดเจน

- 3.3 ขอให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ โดยอิสระ
- 3.4 ขอบันทึกเสียงและจดบันทึก
- 3.5 ทำการสัมภาษณ์ในลักษณะที่เป็นธรรมชาติ และเป็นกันเอง
- 3.6 ให้ความสนใจแก่ทุกๆ คำตอบ

4. ผู้วิจัยเดินทางไปหากกลุ่มตัวอย่างที่โรงเรียน ตามวัน เวลา ที่นัดหมาย ขอสังเกต
 วิทยากรท้องถิ่นในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในห้องเรียน หรือสถานที่เรียนอื่นๆ ตามที่
 วิทยากรท้องถิ่นหรือทางโรงเรียนได้จัดไว้

ในการสังเกตผู้วิจัยได้เริ่มต้นการสังเกตตามลำดับดังนี้

- 4.1 แนะนำตนเอง (ผู้สังเกต)
- 4.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์การสังเกตให้กลุ่มตัวอย่างฟังอย่างชัดเจน
- 4.3 ขอให้กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติกิจกรรมการสอนตามปกติ
- 4.4 ผู้วิจัยเริ่มต้นสังเกต และบันทึกการสังเกตตามแบบฟอร์มที่กำหนดไว้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์ นำแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยจำแนกออกเป็น 3 ประเด็น
 ดังนี้

- 1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
- 1.2 ปัญหาของวิทยากรท้องถิ่น เกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน

ประถมศึกษา

คำตอบที่ได้จะนำมาวิเคราะห์ทุกคำตอบ การวิเคราะห์ข้อมูลทำได้โดย การ
 จำแนก จัดหมวดหมู่ข้อมูล และทำการประมวลผล โดยการใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive
 Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และคำนวณเป็นค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตาราง
 ประกอบคำบรรยาย

1.3 ความต้องการของวิทยากรท้องถิ่น เกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ใน
 โรงเรียนประถมศึกษา

ในส่วนของความต้องการของวิทยากรท้องถิ่น ผู้วิจัย ได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
 ด้วยความเรียง โดยได้ จำแนกเป็นรายบุคคล

2. **แบบสังเกต** นำแบบสังเกตมาวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายบุคคล เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิธีการสังเกตนั้น มีความแตกต่างกันในเรื่องของเนื้อหาที่ถ่ายทอดความรู้ สภาพแวดล้อมของสถานที่เรียน ผู้วิจัยจึงได้แยกการวิเคราะห์ออกเป็นรายบุคคล ซึ่งแต่ละคนจะนำเสนอใน 5 ประเด็นได้แก่ สภาพแวดล้อมทั่วไปของสถานที่เรียน สภาพการสอนของวิทยากรท้องถิ่น สภาพการใช้สื่อของวิทยากรท้องถิ่น พฤติกรรมทั่วไปของผู้เรียน และบุคลิกภาพของวิทยากรท้องถิ่นในขณะการสอน โดยผู้วิจัยได้นำผลการสังเกต มานำเสนอในรูปแบบของความเรียง